

FİLİSTİN'DE YENİ BİR GERÇEKLIĞE DOĞRU

Ahmet Faruk Asa - Kadriye Sınmaz

İNSAMER

İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مرکز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Asa, Ahmet Faruk, Sınmaz, Kadriye. "Filistin'de Yeni Bir Gerçekliğe Doğru". İNSAMER Rapor 144. Mayıs 2021.

Neler Yaşandı?

Mescid-i Aksa'daki olaylar başlamadan önce bölgede yaşanan bazı gelişmeler, Filistinliler arasındaki dinamizmin artmasına sebep olmuştu. Dolayısıyla İsrail'in Kudüs merkezli olarak farklı gerekçelerle Filistinlilere uyguladığı baskılar, Mescid-i Aksa'da ve sonrasında yaşanan olaylar, alışlageldik eylemlerden çok daha yüksek ve kenetlenmiş bir tepkiye yol açtı. Bu noktada son olaylar öncesinde yaşanan bazı gelişmelerin doğru anlaşılması, Filistin halkının sınırları aşan bir kimlik aidiyetinde nasıl buluştuğunu daha iyi açıklayacaktır.

Şeyh Cerrah Mahallesi'nde Yaşananlar

Doğu Kudüs'ün Şeyh Cerrah Mahallesi'nde, 1948'deki Nekbe'de (Büyük Felaket) mülteci konumuna düşen Filistinliler yaşıyor. Topraklarından koparılıp 1956'da buraya yerleştirilen Filistinli aileler, dışarıdan getirilen Yahudi yerleşimcilerin açtıkları davalar sonucunda, kendi topraklarında yeniden

İsrail'in zorunlu göç tehdidiyle karşı karşıyalar. Yıllardır yerlerinden edilme tehlikesi yaşayan Filistinli ailelerin korku ve endişeleri, İsrail makamlarının baskılarıyla yeni bir boyut kazanmış durumda. Önümüzdeki dönemde de Şeyh Cerrah Mahallesi sakinlerinin evlerinden çıkarılmaları ile alakalı mahkeme süreçlerinin devam edeceği ve büyük ihtimalle buradan göçe zorlanacakları anlaşıyor. Oysa ki Yahudileştirme politikaları karşısında

Kudüs'ün Müslüman kimliğinin korunması için Filistinlilerin mülkiyet haklarına yönelik ihlallerin son bulması, Kudüs'ün geleceği açısından büyük önem taşıyor. Buna karşın İsrail, fiili olarak gerçekleştirmek istediği işgalle şehrin demografik görünümünü de değiştirmeyi hedefliyor. Bu bağlamda İsrail'in Müslümanların mülklerini bir şekilde gasp edip yerlerine Yahudi yerleşimcileri getirme çabaları, özellikle son yıllarda katlanarak artmış görünüyor.

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مرکز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Son dönemde Şeyh Cerrah Mahallesi'ni tamamen ele geçirmeye ve burada bir yerleşim birimi kurmaya çalışan İsrail, sahte belgeler hazırlamak da dâhil her türlü illegal yola başvuruyor. Bu bölgenin mülkiyet haklarının Osmanlı döneminde Filistinlilerin elinde olduğunu ispatlayan belgeler mevcut olmasına rağmen,

İsrail bölgede sadece Yahudi vakıfların haklarını tanıyor. Sene başında Kudüs'teki bir idare mahkemesi, söz konusu mahalledeki evlerin Yahudi ailelere ait olduğu yönünde bir karar aldı. Bugün gelinen noktada İsrail, çıkardığı ırkçı nitelikteki yasalarla Filistin toprakları üzerinde hiçbir mülkiyetleri ve hakları olmayan Yahudi yerleşimcilerin Filistinlilere ait topraklara göç etmelerinin zeminini hazırlıyor ve tehirci yasallaştırıyor.

Şeyh Cerrah'taki Filistinlilerin tahliyesini hızlı bir şekilde gerçekleştirmek isteyen İsrail, bu amaçla birkaç aydır burada çeşitli provokasyonlara imza atıyor. Örneğin psikolojik bir savaşın da yürütüldüğü bölgede iftar vaktinde evlerinden edilmeye çalışılan Filistinlilerin ve destek için gelenlerin önünde dinî ayın düzenleyen Yahudi fanatikler, Filistinlilere karşı orantısız güç ve şiddete başvururken, Siyonist güvenlik güçleri de sürekli yeni tutuklamalar yaparak ve şiddeti

körükleyerek insanları yıldırma politikası uyguluyor.

Uluslararası hukuka göre buradaki Filistinliler, Nekbe'den sonra gelen ve Ürdün ile Birleşmiş Milletler'in (BM) anlaşması sonrasında bölgeye yerleşenler olduğundan, İsrail burada yaşanan gelişmeleri uluslararası mahkemelere taşıyamıyor. İsrail'in hukuken buradaki insanları evlerinden çıkarabilmesi için daha önce yaptığı uluslararası anlaşmanın iptali gerekiyor. Bu sebeple de yıkım ve yerleşim kararlarını, tamamen kendinden menkul bir iç askerî ve siyasi hukuka göre uyguluyor. Üstelik buraya getirilen Yahudi yerleşimcilerin sivil vatandaşlar olmadığı, birçoğunun elinde otomatik silahlar bulunduğu belirtiliyor.

Sivil görünüm verilmeye çalışılsa da bu bölgeye yerleştirilen Yahudilerin İsrail milis kuvvetlerinin bir parçası olduğu, dolayısıyla ileri karakol vazifesi görmek üzere buraya getirildikleri anlaşıyor. Bu nedenle son olaylar esnasında Filistin halkına silahla saldıranların bazılarının buradaki yerleşimciler olması hiç şaşırtıcı değil.

Bu da Şeyh Cerrah Mahallesi'ne yerleştirilmek istenen Yahudilerin Filistinliler için ciddi bir tehdit oluşturduğunu kanıtıyor. İsrail'in bölgeyi ele geçirmek istemesinde, mahallenin Doğu Kudüs ve Batı Kudüs arasında bir sınır olması ve Şam Kapısı'na yakın olması etkili; zira İsrail burayı kontrol ettiği takdirde Doğu Kudüs'e gelen her Filistinliyi kontrol edebileceği bir noktayı ele geçirmiş olacak. Şu an Şeyh Cerrah'ta tehdit altında olan aile sayısı 27 olarak ifade edilse de yıkımlar ve yerleşimler durdurulmazsa bu sayının farklı sokaklardaki ailelerle birlikte 100'ün üstüne çıkması söz konusu. Burada İsrail'in üç aşamalı siyasetinden bahsetmek mümkün:

İsrail Devleti, Büyük İsrail Devleti, Arz-ı İsrail. Devlet olarak ilanı ilk maddeyi karşılarken; Büyük İsrail, Kudüs'ü de içine alacak şekilde sınırların genişlemesi ve vaat edilmiş topraklara doğru erişimi ifade ediyor. Arz-ı İsrail ise, vaat edilen toprakların sınırları içerisinde (Nil-Fırat) yaşayan her Yahudi'nin bulunduğu yeri Yahudi toprağı kabul etme politikasının temelini oluşturuyor. İsrail'in özellikle 2018 yılında ilan ettiği ulus devlet yasasıyla birlikte -etnisiteye dayalı bir devlet yapısı inşa etme gayretlerinin ardından- Arz-ı İsrail politikasını hem söylemlerinde hem de faaliyetlerinde daha sık kullanmaya başladığı görülüyor.

Mescid-i Aksa'da Yapılan İhlaller

Yahudi yerleşimci grupların ramazan ayının 28. günü (10 Mayıs Pazartesi) Aksa'ya zorla gireceklerine dair bildiriler yayınlarak, daha önce görülmemiş bir baskın için hazırlık yaptıkları belirtiliyordu.

Mescid-i Aksa'dan sorumlu olan ve Ürdün yönetiminin denetimindeki İslami Vakıflar Heyeti'nin yürürlükten kaldırılmasını ve denetimin kendilerine verilmesini isteyen Yahudi Tapınak gruplarının bu tür baskınlarla Mescid-i Aksa'nın statüsünü değiştirip oldubittilerine uygun bir ortam yaratmaya çalıştıkları da biliniyor. Bu bağlamda Aksa'ya düzenlenen son baskını Balfour'dan sonraki ikinci büyük dönüm noktası olarak gören radikal Yahudilerin sayısının hiç de az olmadığını belirtmek gerekiyor.

Mescid-i Aksa'dan sorumlu olan ve Ürdün yönetiminin denetimindeki İslami Vakıflar Heyeti'nin yürürlükten kaldırılmasını ve denetimin kendilerine verilmesini isteyen Yahudi Tapınak gruplarının bu tür baskınlarla Mescid-i Aksa'nın statüsünü değiştirip oldubittilerine uygun bir ortam yaratmaya çalıştıkları da biliniyor. Bu bağlamda Aksa'ya düzenlenen son baskını Balfour'dan sonraki ikinci büyük dönüm noktası olarak gören radikal Yahudilerin sayısının hiç de az olmadığını belirtmek gerekiyor. 2000 yılındaki İkinci İntifada'dan sonra Mescid-i Aksa'nın her kapısına askerî noktalar kuruldu ve Müslümanlar kontrol noktalarından geçerek içeriye alınmaya başlandı. Bu askerî noktalarda İsrail güçlerinin pek çok kişiyi keyfi olarak içeri almadığı biliniyor.

Özellikle Batı Şeria'da yaşayan ve belirli yaşın üstündeki Filistinlilerin Mescid-i Aksa'ya girmeleri keyfi olarak kısıtlanıyor. Bir taraftan Müslümanların Aksa'ya girişine kısıtlamalar getirilirken bir taraftan da İslami Vakıflar Heyeti'nin Kudüs'teki otoritesini sarsmak için Yahudilerin polis nezaretinde haftanın bazı günlerinde Mescid-i Aksa'ya girip dolaşması ve ibadet etmesi için baskınlar düzenleniyor.

İşgal ettiği 1967'den itibaren Mescid-i Aksa'ya yönelik baskılarını sistematikleştiren işgalci İsrail rejimi, tıpkı el-Halil kentindekine benzer bir oldubitti oluşturmaya çalışıyor. Bilindiği gibi, 25 Şubat 1994 günü, sabah namazında Baruch Goldstein isimli bir Siyonist, el-Halil Camii'nde Müslümanlara ateş açmış ve o gün 29 kişi şehit olmuş, 150 kişi yaralanmıştı.

Bu katliamdan sonra mescit yaklaşık altı ay idari güvenlik gerekçesiyle kapalı kalmış, geri açıldığında caminin yüzde altmışı sinagoga çevrilmişti. Siyonist İsrail yönetiminin Mescid-i Aksa için de benzer bir hedefi olduğu biliniyor. Oldubitti politikalarıyla mescitte Yahudilere alan açıp, daha sonra da burayı yerleşik bir düzen içinde kontrolüne almak istiyor. Filistinlilerin toplumsal hafızası, el-Halil Camii'nde olanlar ve Mescid-i Aksa'da yaşadıklarından dolayı çok taze; dolayısıyla bu çağrıların İsrail siyasi ajandasında neye karşılık geldiğini bildiklerinden hızlı bir şekilde kolektif bir tavır ortaya koyuyorlar. Tapınak gruplarının Mescid-i Aksa'ya yönelik baskılarını arttırmasının ve Aksa üzerindeki tahayyüllerini ve çağrılarını bu kadar yüksek sesle dile getirmelerinin en önemli sebeplerinden biri de İsrail'deki siyaset-toplum ilişkisidir. Son iki senede dördüncü defa seçime gidilen İsrail'de henüz hükümet kurulamazken, son seçimlerde radikal Yahudi gruplar İsrail Meclisi'nde (Knesset) yüksek temsiliyet elde etmişlerdir. Sağ seçmenin belirleyici gücü, İsrail siyasetindeki karar alıcıların tapınak gruplarının taleplerine alan açacak şekilde siyasi atmosfer oluşturmaya sebep olmaktadır.

Doğu Kudüs'te Seçimlere İzin Verilmemesi

Hamas ve el-Fetih arasındaki görüşmelerde mutabakata varılmasının ardından Filistin Hükümeti, 2021 yılının başında mayıs, temmuz ve ağustos aylarında sırasıyla genel seçimler, devlet başkanlığı seçimleri ve ulusal konsey seçimleri yapılmasına yönelik karar aldı. Son seçimlerin 2006 yılında yapıldığı Filistin'de tüm halk, Filistin'in özgürleşmesi ve istikrara kavuşması adına oldukça önemli olan bu seçimlere destek veriyor. Filistin'in bağımsızlığı ve müzakereler ne zaman gündeme gelse "Hangi Filistin?" diyerek Filistin'in parçalı yapısını ileri süren İsrail, seçim sürecinde Filistinlilere her türlü engeli çıkartarak bugüne kadar seçimlerin ertelenmesinin başlıca aktörü oldu.

Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ile İsrail arasında 28 Eylül 1995'te Washington'da imzalanan "Geçiş Aşaması Anlaşması"nda, Kudüs'te seçimlerin yapılmasına ilişkin açık bir hüküm yer alıyor. Anlaşma, seçimlerin Doğu Kudüs'teki İsrail Posta Kurumu'na bağlı postanelerde gerçekleştirilmesini gerektiriyor. Fakat işgal devleti İsrail, 2021'de Kudüs'te Filistin seçimlerinin yapılmasını, buradaki egemenlik iddialarının çöpe atılması olarak değerlendirdiğinden seçimlerin yapılmasına izin verilmeyeceğini açıkladı. Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas da İsrail işgali altındaki Doğu Kudüs'te yaşayan Filistinlilerin katılımına izin verilinceye kadar seçimlerin ertelendiğini duyurdu. Fakat bu erteleme kararı, gerekli şartlar oluşmazsa -ki oluşması için yüksek çaba sarf etmek gerekiyor- bir erteleme değil, seçimlerin iptali anlamına geliyor. 15 yıldır süren istikrarsız gidişat sebebiyle seçimlere yönelik bu erteleme kararı halk nezdinde sürpriz bir gelişme olarak değerlendirilmese de seçimlerin yapılmamasının uzun vadede kutuplaşmayı ve ayrılığı derinleştirici bir süreç olacağını da görmek gerekiyor. Mahmud Abbas ve ekibinin seçimlerin düzenlenmesini sadece İsrail'in hamlelerine bağlaması bu bağlamda talihsiz bir yaklaşım olarak değerlendiriliyor. Filistin seçimlerinin ertelenme kararının en talihsiz yanının, İsrail'in yaşadığı siyasi krizin Filistin lehine kullanılamaması olduğunu belirtmek gerekiyor. Zira yaklaşık iki yılda üst üste dört seçim yapıp hükümet kurmak için gerekli koalisyonun kurulamaması, kurulması için de gerekli sandalyenin İslamcı bir Arap partisi olan Ra'am'ın elinde olması, İsrail'deki siyasi ve toplumsal değişimleri yansıtmaması açısından önemli ipuçları barındırıyor. Bugün İsrail'de sağ ya da sol blok fark etmeksizin hükümeti kuracak tarafın bu İslamcı parti ile siyasi düzlemde buluşmak zorunda olması, İsrail içindeki siyasi dengelerin ne kadar kritik olduğunu gösteriyor.

Bu da İsrail'in kısa-orta-uzun vadede Filistin'e, Filistinli ve İsrailli Araplara yaklaşımının değişme ihtimalini gündeme getiriyor; çünkü artık İsrail'de baskın güç olmak isteyen ideolojinin Araplarla temas etmesi gerektiği anlaşıyor.

Şam Kapısı Olayları

Bugün Doğu Kudüs'te yaşanan olayların sebebi aslında daha önceki aylarda yaşanan yıkımlar. Şeyh Cerrah Mahallesi'ndeki yıkımlara tepki olarak Filistinliler, Doğu Kudüs'ün önemli giriş noktalarından biri olan Şam Kapısı denilen bölgede eylemler yapmaya başlamıştı. İrkçi Yahudi yerleşimcilerin saldırılarını protesto eden çok sayıda Filistinli, Siyonist güvenlik güçlerinin zorbalığı ve aşırı güç kullanması sebebiyle yaralanmış ve onlarca da gözaltına alınmıştı.

Çok geçmeden Eski Şehir'de de başlayan olaylar, hemen ardından Batı Şeria ve Gazze'ye de sıçradı. Filistinlilerin Şam Kapısı'nda 12 gün süren mücadelesinin ardından İsrail polisi geri adım attı ve işgal altındaki Doğu Kudüs'ün Şam Kapısı önündeki oturma alanlarına kurduğu barikatları kaldırdı. Ticari olarak da Doğu Kudüs'ün en canlı yerlerinden biri olan Şam Kapısı, Filistinliler için Osmanlı döneminden itibaren halkın bir araya geldiği ve sosyalleştiği bir bölge.

UNESCO tarafından da ulusal kültür mirası listesine alınmış olan bu alan üzerinde değil yıkım yapmak tek bir çivi çakmak dahi uluslararası hukuka aykırı iken, buraya güvenlik noktaları kuran İsrail, zaman zaman da bölgeyi bariyerlerle kapatıyor. Şam Kapısı'nda yaşanan olayların ardından Mescid-i Aksa ve Eski Şehir bölgesine baskın çağrıları yapan aşırı sağcı Yahudiler, Kudüs'ün farklı bölgelerinde "Araplara ölüm!" sloganları ile sokaklara dökülerek Filistinlilerin evlerine saldırdı.

Aşı Politikası

Cenevre Sözleşmesi'ne göre işgalci güç, işgal altında tuttuğu topraklarda salgın hastalıkla mücadele etmek ve aşı da dâhil tüm önlemleri almak zorundadır. İsrail ise, Filistin'deki işgalci güç sıfatı ile bunu yapmadığı gibi, Covid-19 aşısı konusunda da etnik ayrımcılık yaparak Müslümanlara sınırlı sayıda aşı yapılmasına müsaade etmiştir. Zaten ekonomik krizle boğuşan Filistin için pandemi sürecinde İsrail'in bu ırkçı kararları, İsrail'e karşı öfkeyi arttıran bir diğer unsur olmuştur.

“Kudüs Günü” Krizi

Son iki senede dört defa seçime giden İsrail'de son seçimlerden sonra da koalisyon sağlanamadığı için hükümet kurulamaması, Netanyahu'nun hakkında açılan yolsuzluk davalarından yargılanması, radikal sağ grupların İsrail meclisinde temsiliyetlerinin artması, Netanyahu'yu oy potansiyeli olan sağ grupların konsolidesi konusunda daha da sertleşen politikalar üretmeye itti. Güvenlik kaygıları merkezli siyasi anlayışın İsrail seçmenini aynı zeminde buluşturacağı düşüncesi ile hem Mescid-i Aksa'da hem de Gazze'de saldırıların dozajı iyice arttırıldı. Meclise giren radikal sağ grupların da kazandıkları sandalye gereği siyasete yön verme çabaları, başta Mescid-i Aksa olmak üzere güvenlik politikalarını etkiledi. Böylesi bir siyasi gerginlik içinde Kudüs Günü kutlamaları, Siyonist cephenin kendini konsolide etmesi bakımından önemli bir fırsat olarak görüldü. Kudüs Günü, Doğu Kudüs'ün İsrail tarafından 6 Gün Savaşı sonrasında alınmasını kutlayan millî bir “bayram”. İsrail dışında yaygın olarak kutlanmamasına ve seküler İsraililer tarafından çok fazla önemsenmemesine rağmen dindar Siyonist gruplar tarafından geçit törenleriyle ve sinagoglarda dua edilerek kutlanıyor.

Bu günün bayram ilan edilmesinin sebebiyse Yahudilerin Ağlama Duvarı'nın kontrolünü ellerine geçirmiş olmaları. Radikal Yahudilerin “Kudüs Günü” için belirlediği program takvimi, devletin resmî kutlamasından daha farklı oluyor. Mesdid-i Aksa'nın o gün kendilerine açılmasını talep eden radikal Yahudiler, kendilerine gerekli izinler verilmediği takdirde baskınlar yoluyla o günü Mescid-i Aksa toprağı üzerinde geçirmeyi amaçlıyor.

Bu yıl Kudüs Günü'nde sabah namazdan sonra çok sayıda güvenlik birimi ile Mescid-i Aksa'ya saldıran İsrail, saldırılarına gün boyu devam etti. Saldırılarda çok sayıda kişinin yaralanması, olayların büyümesine sebep oldu. İsrail tarafından uygulanan şiddetin çok yüksek dozajda olması, Filistin halkının birlik ve beraberlik içinde direniş göstermesinde etkili oldu. Mescid-i Aksa'da başlayan olaylar önce Gazze'ye, sonra 48 Araplarının yaşadığı yerlere, daha sonra da tüm Filistin coğrafyasına yayıldı. Doğu Kudüs'te bu gerilim sürerken, 15 Mayıs Nekbe Günü öncesinde bu kez Gazze bölgesinden kaynaklanan yeni bir gerilim başladı. Kudüs'teki Filistinlilere destek veren Gazzeliler gösteriler yaparken, Hamas Doğu Kudüs'teki baskıların sürmesi hâlinde bu duruma kayıtsız kalmayacağını ilan etti. Bunun üzerine İsrail Gazze'ye yönelik saldırılarına başladı. İsrail'in sistematik şekilde savaş suçu işlediği saldırılarda 10 günde 231 kişi hayatını kaybetti, 1.570 kişi yaralandı. Bugün nükleer silahlar da dâhil kitle imha araçlarının birçoğuna sahip olan İsrail tarafından açık hava hapishanesine dönüştürülüp elindeki tüm imkânları alınan Gazze'nin İsrail'in bu saldırılarına karşı meşru müdafaa hakkı vardır. Netanyahu, 2008 yılı sonunda İsrail'in Gazze'ye açtığı savaşta yüzlerce kişinin şehit edilmesinin ardından başbakanlık koltuğuna oturmuştu. 13 yıl sonra siyasi kariyeri bitme noktasına gelen Netanyahu, yine Mescid-i Aksa'ya ve Gazze'ye saldırarak siyasi konumunu korumayı amaçlıyor.

Gazze'ye savaş uçaklarıyla hava bombardımanı yaparak yüzlerce ton bomba ve patlayıcı madde atan İsrail, sivillerin yaşam alanlarını, hastaneleri ve birçok kurumu hedef aldı. İşgal devleti İsrail, bugüne kadarki saldırılarında Filistinli aileleri bütünüyle yok etme, evleri yıkma, bölgenin altyapısını yok etme, toplu cezalandırma gibi fiilleri gerçekleştirmiştir. İsrail'in son saldırıları karşısında Filistinliler geniş bir hat üzerinde güçlü bir direniş ortaya koymuş, hem toplumsal olarak hem de direniş açısından önceki kriz dönemlerinden farklı bir tutum sergilemiştir. Çatışmanın Kudüs ve özelde Mescid-i Aksa üzerinden sürdüğü bir ortamda, İsrail'in geçmiş dönemlerdeki oldubitti politikalarının işgale nasıl zemin hazırladığı düşünüldüğünde, Gazze'nin çatışmanın mekânsal seyrini değiştirerek büyük bir yükü üzerine aldığı anlaşılmaktadır.

Mevcut Direnişin Öncekilerden Farklı Yönleri

48 Arapları

Bu direnişle öncekiler arasındaki en büyük farklardan biri "48 Arapları" diye adlandırılan, İsrail vatandaşı Filistinlilerin olaylardaki etkisidir. 1948'deki Nekbe'nin ardından Filistinliler bu coğrafyadaki tüm bölgelerden sürülmemiş, bazı Filistinli gruplar İsrail işgali altında kalan bölgelerde yaşamaya devam etmek zorunda kalmıştır. Buralardaki Filistinliler "48 Arapları" ya da "İsrailli Araplar" olarak anılmaktadır. Hayfa, Akka, Lut, Beerşeva gibi büyük şehirlerde yaşayan bu Filistinlilerin İsrail nüfusu içindeki oranı yaklaşık %20-%25 arasında olup, sayıları toplamda 1,5-2 milyon civarındadır.

Önceki direnişlerde genellikle İsrail ile Gazze arasında ya da Kudüs özelinde yaşanan çatışmalar, İsrail'in yalnızca tek bir cephede mücadele etmesini, dolayısıyla güvenlik konusunda tamamen bir bölgeye yönelmesini kolaylaştırmıştır. Zira İsrail, birden fazla cephede aynı anda mücadele etmekten her zaman sakınmıştır.

Son olayların Kudüs'te başlamasının ardından, bu bölgelerde yaşayan 48 Arapları'nın olayın ilk günlerinde Kudüs'e otobüs kaldırmaları, bulundukları şehirlerde İsrail'e karşı ciddi protesto gösterileri yapmaları, kitlesel bir şekilde sokağa dökülmeleri, bu direnişi öncekilerden farklı kılan en önemli unsurlardan biridir. Bu şehirlerde, Müslüman yahut Yahudi tüm gruplar kendi içlerinde türlü kimlik problemleri yaşamaktadır. Son olaylarla birlikte her iki toplumun beraber yaşama tecrübesini gerçekleştirdiği, doğrudan temas ettiği bu yerlerde, 48 Arapları'nın değişen siyasi tutumu, ileriye dönük önemli sonuçlar doğuracaktır. İsrail bu süreçte görmüştür ki, burada yaşayan Müslüman gruplar kendilerine uygulanan her türlü asimilasyon politikasını boşa çıkartmış ve kimliklerini daha üst başlık olan Filistin üzerinde buluşturmuştur. Sosyoloji-siyaset-güvenlik üçgenini Siyonist projeler temelinde üreten ve kendi toplumunun mobilizasyonunu bu denklem içerisinde şekillendiren İsrail ise "Ortadoğu'nun tek demokrasisi" olduğu yalanını yıllarca pervasızca kullanmıştır.

Toplumun Hızlı Kenetlenmesi

İsrail'in işgal ve yıldırma politikası, Mescid-i Aksa ve Gazze üzerinden dünya gündemine oturmadan önce, belirli mekânlar ve olaylar üzerinden kendini göstermeye başlamıştı: Şeyh Cerrah Mahallesi'nde ve Şam Kapısı'nda yaşanan olaylar, Filistin'in bağımsızlaşma ve özgürleşme sürecinin parçası olan Filistin seçimlerine yönelik müdahaleler, Batı Şeria'daki tutuklamalar vb. gelişmelerle İsrail işgali, farklı yönleriyle yoğun biçimde Filistinlilerin gündemi olmuştu.

Uluslararası hukuku hiçe sayan İsrail'in uygulamaya çalıştığı bu yıldırma, yerleşim, Yahudileştirme politikalarının Filistinlilerin zihninde önceki dönemlere kıyasla çok daha farklı bir karşılık bulduğu anlaşıyor.

Şam Kapısı'nda yaşanan olaylar, Şeyh Cerrah Mahallesi'ndeki yıkım kararları ve son olarak Mescid-i Aksa'ya yapılan saldırılar, Filistinliler için ileriye dönük olarak İsrail'in politikalarının çok daha net şekilde zihinlere kazanmasına, dolayısıyla çok daha hızlı, etkili ve en önemlisi de erken dönemde reaksiyon verilmesinde etkili oldu. Bu süreçte Filistinliler kitleler hâlinde İsrail'e direnerek yaşananları dünya kamuoyuna çok daha net bir şekilde aktardılar.

Sosyal Medya'nın Kullanılışı

İşgalin kapsamının yıllar içerisinde değişmesi gibi, direnişin kapsamında da bazı değişiklikler söz konusu oldu. Filistinliler geçmiş yıllarda hem İsrail ile hem de bilgi dezanformasyonu ile mücadele ediyorlardı. İsrail, daha önceki saldırıları sırasında ve akabinde medya kanallarını yerel ve küresel düzeyde kullanarak, bir sansür mekanizması oluşturuyordu, ancak bu sefer bu durum aşıldı ve dünya kamuoyu, İsrail'in saldırılarından aracısız şekilde doğrudan haberdar oldu. Her ne kadar uluslararası basın kurumları, yine saptırma ve sansürle İsrail saldırılarını farklı şekillerde ekranlarına ve manşetlerine taşıdılar da yeni medyanın belirleyici rolü burada ön plana çıktı ve Filistinliler seslerini aracısız bir şekilde tüm dünyaya duyurabildi. Özellikle II. İntifada sürecinde doğan yeni Filistin kuşağı, büyük toplumsal olaylarda ve İsrail ile yaşanan problemlerde yeni bir aktivizm geliştirme konusunda son derece başarılı oldu. Bu gençlerin hızlı örgütlenebilmeleri ve bilhassa sosyal medyayı oldukça işlevsel kullanmaları, hem Filistin içindeki farklı yerlerle hem de dünyanın vicdan sahibi diğer bölgeleriyle krizlerin yaşandığı bölgeler arasında hızlı bir etkileşimin kurulmasını sağladı.

Gazze'nin Belirleyici Rolü

Gazze, son yıllarda kullandığı füzelerin hem sayısal yetersizliği hem de uzun menzilli olmamaları sebebiyle İsrail için ciddi bir tehdit olmaktan çıkmıştı.

Fakat son yaşanan krizde, hem füze sayısının artırılmış olması hem de çok daha uzun menzilli füzelerin kullanılması, direnişin askerî alanda kaydettiği ilerlemeyi gözler önüne serdi. Daha önceki direnişlerde, füzelerin menzili kısa olduğu için yaşanan çatışma Aşdod/Aşkelon ile Gazze arasında sınırlı kalıyordu; bugün ise atılan füzelerin İsrail'in en kuzey şehirlerinden biri olan Hayfa'ya dahi ulaşıyor olması, direnişin etki alanının dar bir bölge değil tüm işgal sınırlarına ulaştığını gösterdi. Bölgesel olarak birden fazla cephede mücadele etmenin İsrail'in en büyük güvenlik endişelerinden biri olduğu düşünüldüğünde, daha uzun menzilli füzelerin kullanımı İsrail açısından büyük bir güvenlik tehdidi anlamına geliyor.

Gazze'deki grupların izlediği pragmatist yol haritalarının bir neticesi olarak, son süreçte harici etmenlerin yaşananlara fazla karıştırılmaması, farklılığı oluşturan bir diğer unsur oldu. Aksi hâlde bütün bu yaşananlar, Filistinlilerin haklı talepleri değil, grupsal çekişmeler meselesine indirgenebilirdi. Burada öznenin doğrudan Gazze olması, dünya kamuoyunda meşru taleplerin daha doğru zeminde anlaşılmasına sebep oldu. Dolayısıyla dünyanın pek çok bölgesinde Filistin adına yapılan eylem, yürüyüş, protesto vb. destek çalışması bu bağlamda okunduğunda bu yaklaşımın önemi çok daha iyi anlaşılmaktadır.

Netanyahu'nun Siyasi Konumu

Son iki yılda dört defa seçime gidilen İsrail'de, 23 Mart 2021'de yapılan son seçim sonucunda da hükümet kurulamamıştır. Hükümeti kurma görevi ilk olarak Netanyahu'ya verilmiş ancak Netanyahu 6 Mayıs'a kadar olan süreçte hükümeti kuramamıştır. İsrail'deki toplum-siyaset zemini, aynı blok içerisinde aşırı sağ gruplarla bir Arap partisini toplayamadığından hükümeti kurmak için İslamcı bir Arap partisinden olan Ra'am'ın desteğine ihtiyaç duyan Netanyahu da hedefine ulaşamamıştır.

Karşılıklı müzakereler devam ederken sağ seçmen kitlesini olabildiğince ılımlı bir çizgide tutmaya çalışmış olsa da müzakerelerin neticesiz kalmasıyla Netanyahu siyasi ajandasını yine alışlageldik çizgiye yerleştirmeye çalışmıştır. Hakkındaki yolsuzluk vb. suçlamalar sebebiyle yargılama süreci devam eden Netanyahu, hükümeti kuramazsa ceza alabileceği için son süreçte Filistin üzerine yaptığı baskı ve işgal politikasını kullanarak, yeniden seçimlerin kazananı olabileceğini hesap etmektedir. Bu hesap uyarınca Gazze'yi çok şiddetli bir saldırı altında bırakan Netanyahu, bu süreçte halkta oluşturacağı güvenlik endişeleriyle potansiyel oy kitlesini yeniden kazanmak istemektedir. Özetle siyasi kariyerinin idamesi için Kudüs'ü ve Gazze'yi ateş altında bırakan Netanyahu'nun bu hamlesi, arkasında büyük devletlerin ve global medyanın desteğini barındırsa da siyasi kaygılarla savaş ve soykırım suçları işlemesinden dolayı büyük tepki almıştır. Netanyahu, siyasi istikbali için sadece Müslümanları değil Yahudileri de tehlike altında bırakmaktadır.

Olayların Bölgesel Yansımaları

Mısır

Son olaylar sırasında görece İsrail'e karşı bir politika izleyen Mısır, hastanelerini Gazzeli yaralılara (sayıları az da olsa) açtı, Gazze sınırına belirli sayıda doktor gönderdi, İsrail'den gerekli adımlar gelmezse diplomatik ilişkilerin kesileceğini açıkladı. Mısır'ın böyle bir tutum sergilemesinde, özellikle son dönemde Mısır için kritik olan bazı meselelerde İsrail'in Mısır'ın karşısında yer almasının etkisi olduğu tahmin ediliyor. Örneğin Mısır'ın Etiyopya ile yaşadığı su krizinde, İsrail'in Mısır'ın çıkarlarına aykırı bir siyasi tavır takınmasının Kahire'de hayal kırıklığına yol açtığı belirtiliyor.

Diğer taraftan Mısır, Filistin-İsrail arasında yaşanan krizde yine arabuluculuk rolünü sürdürdü. Her iki tarafla da iletişim kanallarının açık olması, krizin yaşandığı topraklara yakınlığı ve bu bağlamdaki tarihî tecrübesi, ateşkesin tesis edilmesinde Mısır'ın birincil aktör olmasını sağladı.

Ürdün

Ürdün nüfusunun yarısına yakını Filistin asıllı olduğundan, bu tür olaylar sırasında devletin alacağı aksiyon zaman zaman toplumsal baskılar neticesinde şekillenmekte. Son saldırılar üzerine Ürdün'de çok sayıda insanın Filistin sınırına gelmesi, Ürdün yönetiminin konuyla ilgili acil toplanmasının ve mecliste bazı kararların alınmasının önünü açtı. İlk iş olarak başta Şeyh Cerrah olmak üzere, Kudüs ve Gazze'ye hem hukuki hem de maddi katkıda bulunulacağı açıklandı. İsrail-Filistin meselesinde Ürdün geçmişten gelen rolü sebebiyle olayların çözümü konusunda kilit ülkelerden biri. Bu dönemde Ürdün de Mısır gibi jeopolitik konumunu iyi değerlendirdi. Toplum baskısı yanında zaman zaman Haşimi ailesinin geleneksel Filistin bakış açısının yansımalarını da gördüğümüz bu sürecin sonlarına doğru Ürdün, müzakere masasının aktif katılımcısı oldu.

İran

İran'ın olayların ilk gününden bu yana sessiz kalması, Gazze'deki direniş güçleri adına önemli bir durum oldu. İran'ın aktif katılım göstermemesi, sürecin İran'a indirgenmesini engelledi. Ancak ilerleyen günlerde İran'ın başta İslami Cihad hareketi olmak üzere farklı gruplar üzerinden bölgedeki etkinliğini sürdüreceği tahmin ediliyor.

Küresel Güçler

Çin

Ortadoğu konusunda uzun yıllardır geri planda duran Çin'in bölgede artık diplomatik nüfuz elde etmek için daha aktif bir siyaset izlemeyi hedeflediği biliniyor. Bu son süreçte Çin'in İsrail ve Filistin'i müzakereye davet etmesi sadece ABD'ye bir mesaj değil; bu davet aynı zamanda Pekin yönetiminin Ortadoğu konularına derinlemesine müdahil olma niyetinin de açık bir ifadesi. Petrol konusunda artık Ortadoğu'ya pek ihtiyaç duymayan ABD'nin bölgeden yavaş yavaş çekilmesinin ardından, Çin'in bölgede barış ve istikrarı sağlamaya yönelik tutumu, hem mevcut kaynaklarına bağımlı olduğu bu bölgeye hem de kendi gelecek planlarına katkı sağlıyor. Çin'in Ortadoğu'da daha görünür olmak istemesinin ardında yatan en önemli sebeplerin başında bölgenin Kuşak ve Yol Projesi için kritik önemde olması geliyor. Dolayısıyla Çin, uzun vadede burada yaşanacak gerilimlerin kendi gelecek planlarına zarar vereceğini düşünüyor.

Ayrıca geleneksel olarak Çin ve Filistin arasında diplomatik ilişkilerin var olduğunu da unutmamak gerekiyor. Filistin direnişinin ve modern Çin Devleti'nin sosyalist temellerde yükselmiş olması, ilk dönemlerde bu iki farklı yapıyı zaman zaman yan yana getirmişti. Geçtiğimiz senelerde ABD'nin Çin'i dünya kamuoyunda soykırımcı bir devlet olarak göstermek için Doğu Türkistan'ı aktif şekilde kullanması gibi, şimdi de Çin, benzer bir politikayı İsrail-Filistin meselesi üzerinden ABD'ye karşı yürütüyor. Ayrıca bu süreci fırsata çevirmek isteyen sadece Çin değil. Rusya da mevcut durumu fırsata çevirip ABD'yi uluslararası siyasette köşeye sıkıştırmayı hedefliyor. Nitekim ABD'nin olayların ilk günü ile ateşkesin imzalandığı son günü sergilediği politika farklılığı, bu baskıların nasıl sonuç verdiğini gösteriyor.

ABD

İşgalci İsrail rejimine kayıtsız şartsız desteğin verildiği Trump döneminin aksine Biden döneminde iki devletli çözüme yakın ve Filistin tarafının taleplerinin de dikkate alınacağı yeni bir politika benimsenmesi bekleniyordu. Zira Biden adaylık sürecinden itibaren bu yönde açıklamalar yapmış, başkanlığının ilk ayında Trump döneminde kesilen Filistin yardımlarının tekrar başlatılacağını duyurmuştu. Fakat İsrail'in son saldırılarında sivillerin öldürüldüğüne dair deliller ortada olmasına rağmen Amerikan yönetimi İsrail'i kınamak bir tarafa bu eylemleri meşru müdafaa hakkı temelinde değerlendirip desteklemeyi tercih etti. Demokrat başkan Biden'ın İsrail yanlısı politikası, hem dünya kamuoyu hem de kendi partisi dâhil ABD toplumu tarafından yoğun şekilde eleştirildi ve nihayetinde onlarca Filistinli sivil İsrail tarafından öldürüldükten sonra, Biden yaptığı birkaç telefon görüşmesi ile Netanyahu'yu ateşkesin hayata geçirilmesi konusunda ikna etti.

Yeni bir Filistin gerçeğine doğru mu?

Mescid-i Aksa'da başlayıp Gazze'de sürdürülen direniş, etik değerler etrafında şekillenerek tüm dünyada bir dip dalga oluşturdu. ABD siyaseti dahi bu durumdan nasibini aldı. Biden'ın seçilmesinden sonra Netanyahu'nun ABD siyasetindeki etkisi, Obama ve Trump dönemlerine göre azalmıştı. Son süreçte yaşananların ardından, özellikle Demokrat grup içerisinde Biden'ın politikalarına ciddi eleştiriler gelmesi, Netanyahu için ABD siyasetindeki etkisinin geleceği hakkında da ipuçları veriyor. Ayrıca Amerikan yönetiminin İsrail saldırılarının başlamasından hemen önce, İsrail'e 735 milyon dolar değerinde hassas güdümlü füzelerin satışına onay vermiş olması da bu süreçte Amerikan kamuoyunun tepkisine sebep oldu.

Gazze'nin sergilediği etik duruşa karşın ABD hükümetinin halkın vergileriyle İsrail rejimine yaptığı yardımların ciddi savaş suçları işlenmesine sebep olduğu tartışmaları gündeme geldi. ABD'nin farklı yerlerinde on binlerce kişi, hem İsrail'i protesto etti hem de ABD'nin İsrail'e yönelik politikalarını kınadı. Gazze'de yaşananların özellikle son yıllarda siyasal İslam projesi kapsamında Müslüman Kardeşler, Hamas ve Nahda Hareketi'ni tasfiye etmeye çalışan ve bu grupları "terörizm" ile özdeşleştirmeyi hedefleyen projeye de kısa vadede engel olacağı değerlendiriliyor. Arap halklarının Gazze'nin yanında olması, devlet başkanları nezdinde Hamas'ın, Müslüman Kardeşlerin ve Nahda'nın itibarsızlaştırılması girişimlerine dair algılarda görece değişiklik yaratacaktır. Şüphesiz Arap halklarının bu tutumu, devletlerin bu gruplar ve Filistin üzerindeki resmî söylemlerini de etkileyecektir. Gazze'deki direniş, Filistin içindeki farklı kesimlere de yeni bir gerçeklik dayattı. Yaşananlar, daha önce mekânsal bölünme ve asimilasyon politikaları karşısında İsrail'in Filistin kimliğini sekteye uğratma girişimlerini boşa çıkardı. Filistin kimliğinin herhangi bir yere sıkıştırılmadan ya da indirgenmeden, sınırların ötesinde bir Filistin gerçeğinin toplum nezdinde kabul edildiğini gösterdi. Silinmek istenen Filistin kimliğinin kriz anlarında Kudüs merkez olacak şekilde ortak bir noktada buluşabildiğini kanıtladı. Bu son süreçte yaşananların Filistin'in iç dengelerini de etkileyeceği tahmin ediliyor. Seçimlerin iptal edilmesiyle birlikte, ihlaller karşısında siyasi konumu gereği yeterince reaksiyon veremeyen Filistin merkez yönetimi, bu süreçte gücünü biraz daha kaybetmiş oldu. Buna karşın Gazze'deki grupların savunma mekanizmalarını Gazze ile sınırlamayıp Mescid-i Aksa, Şeyh Cerrah gibi sınırlarının ötesindeki yerleri de savunması, Filistin'de güç dengelerinin toplum nezdinde değişeceğini gösterdi. Merkeziyetin zayıfladığı ve bölgesel güçlerin kuvvetlendiği bu sürecin Filistin'i Oslo Anlaşmaları öncesine benzer bir konjonktüre götürdüğü gözlemleniyor.

Güçlenen bölgesel grupların merkez için güvenlik tehdidi olabileceği düşüncesinin iç ve dış baskılarla bu grupların özellikle Batı Şeria'dan tasfiye edilmesine yol açabileceği değerlendiriliyor.

Öte yandan mevcut bölgesel güçlenme, zaman içerisinde Filistin siyasetinde yeni aktörlerin de önünü açabilir. Bu aktörlerden Filistin için şüphesiz en tehlikeli olanlarından biri Muhammed Dahlan'dır.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde (BAE) veliaht prensin özel kalemi olmasından sonra bölgede hem çok ciddi bir iletişim ağına hem de finans kaynağına sahip olan Dahlan, uzun zamandır vakıflar üzerinden Filistin'de egemen güç olmak istiyor. Filistin'e girmesi yasak olan Dahlan, finans kaynakları aracılığı ile burada kendine alan açmaya çalışıyor. Filistin'in toplumsal yapısı ile uyum sağlaması çok zor bir isim olan Dahlan, BAE'nin konjonktürdeki konumundan ötürü, ateşkesle beraber sürecin kaybedenleri arasında yer aldı. Gazzeli gençlerin son saldırılar karşısındaki söylemleri çatışmanın insan hakları, etik ve hukuki boyutuna odaklandığı için onlara ciddi bir uluslararası destek sağladı. Gençler bu kez, direnişi kucaklayan halk tabanını korumak için ahlaki ve etik desteğe odaklandı. Filistinlilerin sahada yaptıkları, Filistin ve İsrail'de göz ardı edilemeyecek bir durumu vurguladı; böylece de popüler ve resmî ideolojik sınırları aşan yeni bir bölgesel gerçeklik ortaya çıktı. Bütün bu kazanımların sağlanmasında ise, İsrail yanlısı lobilerin gündemi kontrol etmelerine imkân veren geleneksel medyanın ötesine geçen sosyal medyanın payı büyük oldu. Ateşkese kesin bir zafer demek için şu an oldukça erken olmakla birlikte psikolojik olarak bu süreçten Filistin'in galip ayrıldığı aşikâr. Ateşkesin getirdiği psikolojik ve politik kazanımların bölgede doğru güç odaklarıyla dengelenmesinin ardından, rasyonel ve uzun vadeli siyasi kazanımlara dönüştürülmesiyle elde edilen bu geçici kazanım, kalıcı hâle gelecektir.

Bu sürecin görünen en büyük kazanımlarından biri, Filistin'in toplumsal kimliğinin korunduğunu göstermesi oldu. İsrail saldırıları öncesinde asimilasyon ve kimlik krizi ile karşı karşıya bir Filistin toplumu görüntüsü varken; bu süreçte Filistinlilik kimliğine duyulan aidiyet tekrar gün yüzüne çıktı ve bu ateşkesi bir grubun temsiliyetine değil, tüm topluma özgü kıldı. Bugün Filistinli yeni kuşaklar da İsrail saldırganlığını, tıpkı büyükleri gibi bizatihi tecrübe ediyorlar. İsrail'in zamanla bölgedeki Arap devletleri arasında "normalleşebilmiş" bir devlet olacağını düşünen İsraili siyasi elitler, Filistinlilerin de sürgün edildikleri yerlere adapte olacağına ve Filistin kimliğinin zamanla ortadan kalkacağına inanıyorlardı. Öyle ki son yıllarda bölgedeki bazı devletlerin toplum kimliğinin silinmesi, Filistin için de benzer bir sonucun yaşanacağını düşünülmesine sebep oluyordu.

Bu noktada İsrail'in son saldırılarına karşı ortaya konan direnişin en önemli kazanımlarından biri, hiç şüphesiz bu kolektif bilincin hâlâ korunduğunu kanıtlaması oldu. Filistinliler, İsrail'e karşı gösterdikleri direnişle unutmayı değil, hatırlamayı ve hatırlatmayı tercih ettiklerini tüm dünyaya gösterdi.

Ateşkes ve Ötesi

Hamas, yaşanan son olaylarda, sorumluluk alanının yalnızca Gazze ile sınırlı olmadığını; Kudüs, Mescid-i Aksa ve Filistin'in bütünlüğü söz konusu olduğunda faaliyet alanını genişletebileceğini ve Filistin'deki başlıca direniş grubu olduğunu kanıtlamış oldu. Bu süreçte ayrıca, Fetih içinde yer alıp da bazı konularda Abbas yönetimiyle fikir ayrılığına düşen Mervan Bergusi gibi önemli isimler de kitlesel olaylarda kendilerine bağlı ekiplerin faaliyet göstermesini sağlayarak, güç dengesi içindeki yerlerini perçinlediler.

Bugün Filistin'de farklı grupların güçlenmeye başladığı görülüyor. Fetih'in Filistin seçimlerini iptal etmesinin en önemli sebeplerinden biri de bu durumun farkında olması. Fetih'in kendi içinde yaşadığı ayrılıklar sonrasında, diğer grupların da bölgesel desteklerle güçlenmesi, Fetih yönetiminde seçimin sonuçlarına dair bir öngörü oluşturdu. Ancak şimdi psikolojik olarak kazanılan bu zafer ortamında, eldeki kazanımların doğru kullanılması ve bu durumu rasyonel saha kazanımlarının izlemesi gerekiyor. Filistin'de bugün geline nokta, 2006'da yaşananlara benzer bir süreç ortaya çıktı ve Hamas ve bazı grupların halk nezdindeki gücü oldukça arttı. 2006'da bu yükseliş dışarıda Ortadoğu dörtlüsünün, içeride ise Fetih'in baskıları sonucu Gazze'ye indirgenmiş ve Hamas'ın Batı Şeria'daki gücü kırılarak görünürlüğü oldukça azaltılmıştı. Hamas'tan boşalan Batı Şeria'daki alternatif güç boşluğu da Hizb ut-Tahrir grubu ile kapatılmaya çalışılmıştı. Filistin'de toplumsal dinamiklerin izin vermediği grupların halkın içerisinde kök salması zor olduğundan Hizb ut-Tahrir grubu da bu anlamda yerleşik bir var olma gerçekleştiremedi. Bugün Hamas Batı Şeria'da yeniden çok görünür oldu. Bu durum 2006-2007 dönemindekine benzer olarak Hamas ve el-Fetih arasında yeniden gerginlik yaşanmasına sebep olabilir. Diğer taraftan ateşkesle beraber İslami Cihad örgütü de bölgedeki aktivitesini arttırmış oldu. İran'ın bölgede en yakın çalıştığı örgütlerden biri olan İslami Cihad, ateşkesle birlikte diplomatik trafik yürüterek kendine Ortadoğu'da İran'ın etkisiyle yeni bir alan açmaya çalışıyor. Hamas'ın önümüzdeki süreçte pragmatist siyasetine devam etmesi, muhakkak ki en büyük kazanımı olacaktır. Nasıl ki seçim sürecinde devlet başkanlığına doğrudan aday olmadan parlamentoyu kazanma odaklı, teknokrat bir kabine tercihi yapacağını

sinyallerini vererek 2006'dan ders çıkarıp yeniden bölgedeki esas aktör olduysa, bu süreçte de elde ettiği kazanımı koruması ve kalıcı bir hâle dönüştürebilmesi için Fetih'le ortak bir Filistin otoritesi vurgusunu ön planda tutarak teknokratlara yönelik siyasetini devam ettirmesi faydalı olacaktır. Halkın kitlesel desteği karşısında çok katı bir başkanlık adaylığı vurgusu yapılacak olursa bunun hem yerel hem de global karşılığı Hamas'ın beklediğinin aksi sonuçlara yol açabilir. Bu bağlamda Hamas'ın reel politik düzlemde Fetih'e bir güvenlik tehdidi olmadığını gösterip sürecin kazanımlarını arka planda diplomatik çabalarla kalıcı hâle getirmesi gerekmektedir. İsrail saldırılarıyla yaşanan sürecin diplomatik kazanımlarından biri de geleneksel siyasi figürlerin hâlen etkin olduğunu görmek oldu. Özellikle Haşimi ailesi, Suud ailesi, Mısır ordusu vb. bölgesel güçlerin Filistin konusunda aksiyon alabilme reflekslerinin görülmesi, ilerleyen dönemde Filistin konusundaki diplomatik çabaların daha da artabileceğinin sinyallerini verdi. Ne var ki bu süreçte Filistinli entelektüellerin etkisizliği ayrıca dikkat çekti; oysa ki yönünü Batı'ya çevirmiş Filistinli aydınların seslerini daha fazla duyurabilmesi gerekirdi. Örneğin Yahudi lobisi, bir yandan farklı dillerde açıklamalar ve yayınlar yaparak bir yandan da etkin bir diplomasi yürüterek İsrail politikalarının propagandasını yaparken, Arapların sadece Arapça üzerinden iç kamuoylarına dönük çalışmaları, etkinliklerini ve görünürlüklerini bir hayli azaltmakta. Bu süreçte bir kere daha Batı medyasında daha sık yer alacak ve yaşananları onların diliyle izah edecek daha fazla sayıda Filistinli entelektüele ihtiyaç olduğu görüldü. Bu kişilerin özellikle Avrupa'da yapacakları çalışmalar, kısa vadede Filistin'in BM'deki "gözlemci statüsü"nün daimi devlet statüsüne dönüştürülmesinde de etkili olabilir; zira bu tür faaliyetlerin hem ABD'ye hem de İsrail'e karşı en kuvvetli aygıtlar olduğuna şüphe yok. Filistin'in devletleşme sürecinde kurumsal altyapısının tamamlanması büyük önem arz ediyor.

Bu bağlamda, hem donanımlı bürokratik ve siyasi aktörlerin olması hem de devletin ihtiyaç duyduğu yapısal sistemin inşa edilmesi gerekiyor. Ayrıca özellikle hukuk, güvenlik, dış ilişkiler gibi konularda Filistinli örgütlerin devletleşme sürecine nasıl katkı sağlayabilecekleri; medya kullanımının nasıl daha etkin hâle getirilebileceği üzerine de düşünülmesi gerekiyor. Zira Filistinlilerin kendilerini ifade edebildikleri fazla alanlarının olmayışı, uluslararası medyada Filistin'le ilgili yapılan taraflı yayınlar karşısında zor durumda kalmalarına sebep oluyor.

EK

Gazze'de İnsani Duru (10.05.2021-19.05.2021)

- Şehit sayısı: 254 (66 çocuk, 39 kadın)
- Yaralı sayısı: 1.948
- Saldırı sayısı: +1.810 (Evler, binalar, hükümet binaları, yollar, tarım arazileri, hastaneler, ibadet yerleri, sivil toplum kuruluşlarına ait binalar, medya kuruluşları, elektrik ve kanalizasyon altyapısı hedef alındı.)
- İsrail Gazze'ye her saat başında yaklaşık 9 saldırı düzenledi.

İsrail Saldırılarında Yıkılan ve Zarar Gören Yapılar

- 7.575 yerleşim birimi zarar gördü. Bunlardan 108'i tamamen yıkıldı, 394'ü tekrar kullanılamayacak hâlde, 239'u ağır hasarlı. 6.834 yerleşim birimi ise hafif hasarlı.
- 74 devlet dairesi zarar gördü.
- 50 eğitim kurumu zarar gördü (45 okul, 2 anaokulu, UNRWA'ya ait 1 meslek eğitim merkezi, Gazze Eğitim Bakanlığı'na ait 1 müdürlük, 1 yüksek eğitim kurumu). İsrail, bu eğitim kurumlarından bazılarını doğrudan hedef aldı.
- 6 hastane ve 11 sağlık ocağı zarar gördü, bu kurumlardan 1'i ağır hasarlı. Basın kuruluşlarına ait 33 ofis yıkıldı.
- 2 banka (Üretim Bankası, İslami Millî Banka) doğrudan hedef alınarak tamamen yıkıldı.
- 1 cami doğrudan hedef alınarak tamamen yıkıldı.

Sığınmacılar

-72.000 Filistinli, saldırılar sebebiyle evini terk etmek zorunda kaldı. Bunların 47.000'i 58 farklı okula sığınırken 25.000'i de misafir olarak başka ailelerin yanında kalıyor.

Sınır Kapıları (18.05.2021)

-Mısır yönetiminin Fas Krallığı ile ortaklaşa hazırladığı 500.000 litrelik yakıt yardımı ve 1 TIR dolusu tıbbi ekipman ve ilaç, Refah Sınır Kapısı üzerinden Gazze'ye geçirildi. Bu yakıt ile elektrik santralleri sadece 4 gün düşük tempoda çalışabilecek.
-İsrail, Kerem Ebu Salim Sınır Kapısı'nı kısa süreliğine açarak Gazze'ye girmek için bekleyen 24 insani yardım TIR'ından sadece yakıt taşıyan 5 TIR'ın bölgeye geçişine izin verdi.

Altyapı

-Elektrik dağıtım şirketinin verdiği bilgilere göre saldırıların son iki gününde, Gazze'de günlük elektrik kullanım süresi ortalama 8-9 saatten 3-4 saate indi.
-Elektrik kesintisinden dolayı deniz suyu arıtma ve kanalizasyon suyu arıtma tesisleri ile su dağıtım tesisleri düzenli çalışmıyor.
-Filistin Su İdaresi, su hizmetlerinde %40 azalma yaşandığını açıkladı.
-Siyonist rejim 17.05.2021 tarihinde su şebekelerini hedef alan 6 farklı saldırı düzenledi. Saldırıları sebebiyle Han Yunus ve Vusta'da 140.000 kişi su ve kanalizasyon hizmetlerinden mahrum kaldı.
-Bombardımanlarda Gazze'nin ana su akımını destekleyen su kuyularının motorları, 15 su kuyusu ve su dağıtım tesisleri hasar gördü.
-Saldırılarda çöp toplama ve dönüştürme tesisleri hasar gördü.
-İsrail saldırılarında Gazze'nin kuzeyindeki deniz suyu arıtma tesisi hasar gördüğü için 250.000 Gazzeli temiz şebeke suyuna erişemiyor.

-Gazze'de su şebekesine yönelik saldırılar sebebiyle toplam 800.000 kişi temiz su hizmetinden mahrum kaldı.
-Elektrik sıkıntısı sebebiyle Gazze'deki hastaneler çalışmıyor. İsrail İstihbarat Bakanı 18.05.2021 tarihinde yaptığı bir televizyon konuşmasında, sıradaki adımın Gazze'nin elektriğini tamamen kesmek olduğunu söyledi.

Sağlık

-İşgal devleti İsrail'in 17.05.2021 tarihinde düzenlediği saldırılarda Sağlık Bakanlığı'na bağlı binalar, Katar Kızılay kurumu ve Filistinli Çocuklara Yardım Derneği kısmen zarar gördü.
-Sağlık Bakanlığı binası yakınlarına düzenlenen saldırılar sebebiyle koronavirüs testlerinin de yapıldığı merkez laboratuvar ve tahlil ünitesi bir süreliğine çalışmaya ara verdi.
-Gazze Sağlık Bakanlığı sağlık hizmetlerinin yapılabilmesi için 46 milyon dolardan fazla acil yardıma ihtiyacı olduğunu açıkladı.

Basın

-3 medya mensubu şehit edildi. Bu kişilerden 2'si doğrudan evlerinin hedef alınması suretiyle katledildi.
-Savaşın başından itibaren medya kuruluşlarına yönelik 78 saldırı düzenlendi, bu saldırılarda 33 basın ofisi tamamen yıkıldı.
-İşgal güçlerinin saldırılarında 10'dan fazlamedya mensubu yaralandı. Saldırılarından 3'ünde medya araçları doğrudan hedef alındı. -İşgal devleti İsrail 19.05.2021 tarihine kadar Gazze'ye dışarıdan gazeteci girişini engelledi.

Tarım ve Hayvancılık

-İşgal güçlerinin aralıksız bombardımanı sebebiyle gıda ve hayvancılık sektöründe ciddi bir kriz meydana geldi. Tavuk, küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiren işletmeler saldırılardan büyük zarar gördü

